

Yttrande

Dnr 2017-176

8 januari 2018

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

En jämnare utveckling av arbetskostnadsindex i pris- och löneomräkningen

Fi2017/04399/BATOT

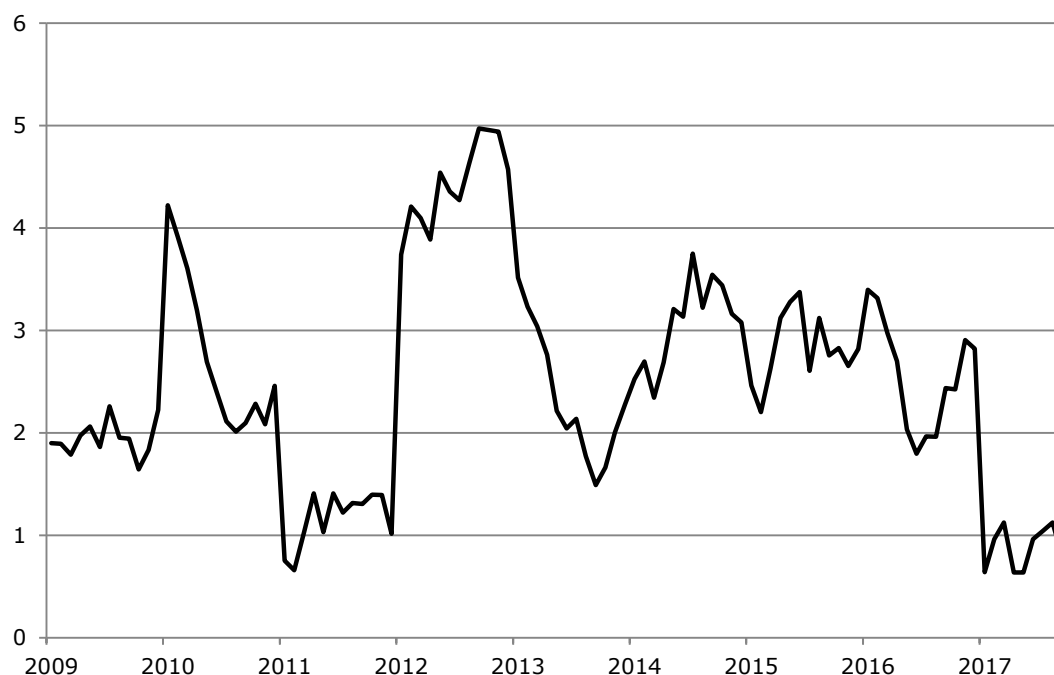
Konjunkturinstitutet delar bedömningen i promemorian att en utjämning av arbetskostnadsindexet i pris- och löneomräkningen leder till minskad osäkerhet kring förvaltningsanslagens utveckling. I enlighet med promemorian bedöms detta förbättra myndigheters planeringsförutsättningar och minska behov av anslagskredit och anslagssparande, liksom att det förbättrar förutsättningarna att prognostisera pris- och löneomräkningen. Det finns dock starka skäl till att överväga om den föreslagna metoden med ett femårigt glidande medelvärde av det arbetskostnadsindex som används, AKI(Ram), tillsammans med ett produktivitetsavdrag där ett tioårigt glidande medelvärde används, är ändamålsenligt.

En grundläggande problematik med AKI(Ram) är att det bygger på preliminära data som samlats in genom Konjunkturlönestatistiken. Med nu rådande metod finns endast de preliminära data att tillgå vid pris- och löneomräkningen, men vid införande av ett glidande medelvärde finns det inget som hindrar från att ta definitiva data för de år där det finns tillhands. Det sista utfallet av de fem åren kommer dock fortfarande vara preliminärt. Definitiv statistik över AKI(Ram) bör i större grad kunna sammankopplas med de data över produktivitet som används för produktivitetsavdraget som kontinuerligt revideras i nationalräkenskaperna.

Ett för tillfället betydande problem för pris- och löneomräkningen är avsaknaden av tydliga konstanta definitioner av näringsgrenar där stora företags byte av näringsgren kan ge utslag på pris- och löneomräkningen, till exempel Ericssons byte från tillverkning till tjänstesektor. Just denna omläggning tycks ha haft stor effekt på AKI:s preliminära månadsdata, där AKI under 2017 varit under 1 procent i årsförändring under året i snitt (se Diagram 1). Detta kommer att resultera i mycket låga siffror för kommande AKI(ram). Det kan därutöver bli ett dubbelt problem sett till pris- och löneomräkningen i de fall då högproduktiva företag med relativt hög löneökning lämnar tillverkningsindustrin för att definieras om som tjänsteföretag, vilket höjer produktiviteten i denna näringsgren och därmed produktivitetsavdraget. Detta är också ett problem som förstärks av att preliminär statistik som inte revideras i efterhand används. Om reviderade serier används kan omläggningar och andra statistiska komplikationer justeras med tiden, men om det konsekvent är preliminära data ligger statistiska fel och problem kvar och påverkar pris- och löneomräkningen en lång tid framöver.

Diagram 1 AKI för tjänstemän inom tillverkningsindustrin

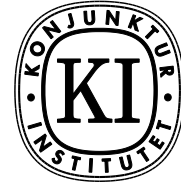
Procentuell årsförändring, preliminära månadsdata

Källa: SCB och Konjunkturinstitutet.

Vidare är det också tänkbart att perioden för ett glidande medelvärde bör vara samma för både arbetskostnaden och produktiviteten, i syfte att skapa en enhetlighet i beräkningarna. Valet av period har i promemorian fallit på fem år, vilket inte motiveras med mer än att det är ändamålsenligt för att jämna ut variationer samtidigt som löneförändringar inom tillverkningsindustrin fortfarande har en koppling till pris- och löneomräkningen. I rapporten "Löneomräkning i det statliga ramanslagssystemet" (Arbetsgivarverket, Rapportserie 2011:2) nämns just ett glidande medelvärde på fem år med motivationen att en konjunkturcykel uppskattas till denna längd. I nu rådande ekonomiska situation görs bedömningen att en konjunkturcykel förmodligen i snitt är längre än så, vilket föranleder en längre period än de föreslagna fem åren. En justering skulle eventuellt kunna vara att öka perioden för AKI(Ram)-delen och sänka den för produktivitetsavdraget för att på så vis ge dem samma periodlängd och tydligare knyta samman de två komponenterna till ett och samma konjunkturläge.

Konjunkturinstitutet vill också påpeka att det finns flera otydligheter i det nuvarande systemet som bör förtydligas. Promemorian hänvisar till budgetpropositionen 1992/1993:100 för en beskrivning av de nu gällande riktlinjerna för pris- och löneomräkningen. Även för en ekonomiskt insatt person är det svårt att i propositionen hitta en tydlig beskrivning av riktlinjerna. Statistikproduktionen inom SCB som ligger till grund för beräkningen har också förändrats sedan dess. För att fullt ut kunna utvärdera promemorians förslag måste en klar och tydlig förklaring, med definitioner, finnas med i förslaget. Både avseende det nya förslaget, och de sedan tidigare gällande riktlinjerna. Det bör till exempel tydligt framgå vilka branscher som avses med de privata tjänstenäringarna där vissa branschers produktivitet är svåra att utvärdera, så som fastighetsförvaltningsbranschen. Med detta som bakgrund menar Konjunkturinstitutet att de branscher som ingår i beräkning av produktivitetsavdraget bör ses över för att på så vis endast innefatta relevanta och lämpliga tjänstebanscher.

Avslutningsvis bör transparansen av pris- och löneomräkningen värnas. Med nu rådande förfarande, med en blandning av reviderade och prelimära siffror, källor och tidsperioder, är det mycket svårt att replikera tidigare års beräkningar i syfte att utvärdera och bedöma metod och utfall. Konjunkturinstitutet vill betona behovet av en sammanställning och publicering av de data som använts för varje års beräkning för att i framtiden lättare göra utvärderingar och prognoser över pris- och löneomräkningen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Urban Hansson Brusewitz. Föredragande har varit Georg Marthin

Urban Hansson Brusewitz

Georg Marthin